

Hallituksen esitys Eduskunnalle pienten lasten hoidon kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lasten hoitoa ehdotetaan kehitettäväksi niin, että vuonna 1990 voidaan kaikille alle kolmevuotiaille lapsille järjestää vanhempainrahakauden päättymisen jälkeen joko kunnallinen päivähoitopaikka tai kotihoidon tuki perheen valinnan mukaan.

Kotihoidon tukeen kuuluisi perusosa, sisaruskorotus ja tulosidonnainen lisäosa. Perusosan määrä kuukaudessa on yhtä suuri kuin 25 arkipäivältä suoritettava sairausvakuutuslain mukainen vähimmäispäiväraha. Vuonna 1985 näin määräytyvän perusosan markkamäärä olisi arvion mukaan noin 950 markkaa kuukaudessa. Sisaruskorotus olisi alle kolmevuotiasta lasta kohden 20 prosenttia perusosan määrästä. Tulosidonnaisen lisäosan enimmäismäärä olisi 80 prosenttia perusosan määrästä. Lisäosaa maksettaisiin täysimääräisenä perheille, joissa jompikumpi vanhemmista tai muu huoltaja hoitaa lasta lapsen omassa kodissa ja joiden nettotulo on enintään 2 000 markkaa kuukaudessa. Nettotulojen ollessa tätä suuremmat perheelle suoritettaisiin lisäosaa siten, että lisäosan enimmäismäärästä vähennettäisiin 50 % siitä määrästä, jolla perheen nettotulo ylittää 2 000 markkaa kuukaudessa. Ehdotettu kotihoidon tuki on saajan veronalaista tuloa.

Ehdotettuun kotihoidon tukeen on tarkoitus soveltaa sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia. Tällöin kotihoidon tuen maksamisesta aiheutuvat kustannukset jakaantuisivat kuntien ja valtion kesken vastaavasti kuten kunnan järjestämästä lasten päivähoidosta aiheutuvat kustannukset.

Uusi kotihoidon tukijärjestelmä korvaa valtioneuvoston päätöksen perusteella valtion varoista maksetun kotihoidon tuen. Uutta kotihoidon tukijärjestelmää sovelletaan niihin perheisiin, joissa vanhempainrahan maksaminen on päättynyt

nyt lain voimaantulon jälkeen eli 1 päivänä tammikuuta 1985 tai sen jälkeen. Vuoden 1984 lopussa valtioneuvoston päätöksen mukaiset kotihoidon tuen saamisen edellytykset täyttävä perhe voi saada päätöksen mukaista kotihoidon tukea niin kauan kuin perhe täyttää tuen saamisen edellytykset.

Niille alle kolmevuotiaalle lapsille, joiden vanhemmat valitsevat kunnallisen päivähoitopaikan, kunta on velvollinen järjestämään toivotun hoitopaikan vanhempien valintaoikeuden toteuttamiseksi. Päivähoitopaikkoja lisättäisiin vuosittain noin 7 000 paikalla, joista tarpeen vaatima osa on tarkoitettu suunnattavaksi alle kolmevuotiaille.

Uudistuksen toteuttamiseksi ehdotetaan säädettäväksi laki lasten kotihoidon tuesta. Samalla ehdotetaan muutettavaksi lasten päivähoidosta annettua lakia. Samanaikaisesti tämän hallituksen esityksen kanssa annetaan lisäksi esitys perhepoliittista työsuhdeturvaa koskevaksi lainsäädännöksi. Työsopimuslakia on tarkoitus muuttaa siten, että toisella lapsen vanhemmista on asteittain oikeus olla poissa työstä kotona hoitamassa lasta työsuhteen katkeamatta, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta.

Uudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan asteittain vuoden 1985 alusta lukien siten, että kaikille alle kolmevuotiaiden lasten perheille toteutuu hoitomuodon valintamahdollisuus viimeistään vuonna 1990. Kotihoidon tuesta valtiolle aiheutuvat kustannukset olisivat arvion mukaan vuonna 1990 noin 410 miljoonaa markkaa ja kuntien kustannukset noin 445 miljoonaa markkaa. Alle kolmevuotiaiden lasten päivähoidosta aiheutuisi vuonna 1990 käyttökustannusmenoja valtiolle arvion mukaan noin 480 miljoonaa markkaa ja kunnille 520 miljoonaa markkaa.

SISÄLLYSLUETTELO

	Sivu		Sivu
YLEISPERUSTELUT	3	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	10
1. Uudistuksen lähtökohta ja tavoitteet	3	1. Laki ehdotusten perustelut	10
1. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu	6	1.1. Laki lasten kotihoidon tuesta	10
2.1. Nykyinen tilanne	6	1.2. Laki lasten kotihoidon tuesta annetun lain voimaanpanosta	13
2.2. Asian valmistelu	7	1.3. Laki lasten päivähoitosta annetun lain muuttamisesta	14
3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset	7	2. Voimaantulo	14
4. Esityksen taloudelliset vaikutukset	7	1. Laki lasten kotihoidon tuesta	15
4.1. Lasten kotihoidon tuen nykyiset kustannuk- set	7	2. Laki lasten kotihoidon tuesta annetun lain voi- maanpanosta	18
4.2. Uudistuksen vaikutukset lapsiperheiden kannalta	8	3. Laki lasten päivähoitosta annetun lain muutta- misesta	19
4.3. Uudistuksen vaikutukset julkiseen talouteen.	8		
5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	9		

YLEISPERUSTELUT

1. Uudistuksen lähtökohta ja tavoitteet

Perhepolitiikan kehittäminen on ollut esillä useissa eri yhteyksissä. Perhepoliittisten toimenpiteiden kokonaisuutta on tarkasteltu muun muassa hallituksen eduskunnalle 25 päivänä maaliskuuta 1980 antamassa perhepoliittisessa selonteossa. Kiireellisimmäksi kehittämiskohteeksi on yleisesti katsottu pienten lasten hoitojärjestelmien parantaminen. Lasten hoitojärjestelmien kehittämisen tavoitteeksi on asetettu lapsiperheiden erilaiset tarpeet huomioon ottavan, riittävän monipuolisen ja todellisen valintamahdollisuuden turvaavan hoitojärjestelmän aikaansaaminen.

Kattavan lastenhoitojärjestelmän osatekijöitä ovat ensinnäkin sairausvakuutuslain (364/63) mukainen äitiysraha, jonka osalta on kehittämistavoitteeksi asetettu sen pidentäminen kolmeentoista kuukauteen sekä kehittäminen vanhempainlomaksi. Äitiysrahakauden päättymisen jälkeen koko ikäluokalle maksettavan hoitokorvausjärjestelmän kehittäminen on niin ikään sisältynyt useisiin perhepolitiikan kehittämistä koskeviin uudistusehdotuksiin. Keskeisimpänä lasten hoitoedellytyksiä parantavana toimenpidekonaisuutena on pidettävä kunnallisten päivähoitopalvelujen järjestämisistä tarvetta vastaavasti sekä taloudellisen tuen maksamista riittävän kattavana kotihoidon tukena perheille. Näiden lisäksi keskeisiä lastenhoitojärjestelyjen parantamiseen liittyviä kehittämiskohteita ovat työsuhdeturvan parantaminen alle kolmevuotiaista lasta kotonaan hoitaville vanhemmille sekä sairaan lapsen hoitojärjestelmän kehittäminen.

Kodeilla on ensisijainen hoito- ja kasvatusvastuu lapsista. Tämän lisäksi tarvitaan erilaisia hoitojärjestelyjä perheen eri elämänvaiheissa, koska noin 76 % alle seitsemänvuotiaiden lasten molemmista vanhemmista on ammatissa toimivia. Tehtyjen selvitysten mukaan vanhemmat haluaisivat äitiysrahakauden päättymisen jälkeen hoitaa pieniä lapsia kotona nykyistä yleisemmin, mikäli se vain taloudellisesti olisi mahdollista. Toisaalta kunnallisista päivähoitopaikoista on edelleen puutetta. Runsas kolmannes kuntien

ilmoittamasta päivähoidon tarpeesta on tyydyttämättä. Näin ollen perheet ovat jatkuvasti joutuneet ratkaisemaan lasten hoitojärjestelyt hyvin vaihtelevin ja usein lapsen kannalta epätydyttävien tavoin.

Lapsen hoitojärjestelyyn liittyvä epävarmuus vaikuttaa kielteisesti sekä vanhempien että lasten turvallisuuteen. Käytettävissä olevat tutkimustulokset osoittavat lapsen tasapainoisen henkisen kehityksen kannalta erittäin tärkeäksi hoito- ja ihmissuhteiden riittävän jatkuvuuden ja turvallisuuden. Tämän vuoksi yhteiskunnan olisi huolehdittava siitä, että erilaisia nämä edellytykset täyttäviä hoitojärjestelyjä olisi käytettävissä.

Koska pienempien lasten hoidon järjestämistä on pidetty ensisijaisen tärkeänä, tässä hallituksen esityksessä lasten hoitoa ehdotetaan kehitettäväksi siten, että kaikille alle kolmevuotiaalle järjestetään joko kunnallinen päivähoitopaikka tai kotihoidon tuki sen mukaan kuin perhe valitsee. Äitiys- tai vanhempainlomakaudella lapsen hoito on edellytetty järjestettäväksi maksettavan päivärahan turvin. Tästä syystä tässä lainsäädäntöuudistuksessa esitetyt hoito- ja tukitoimenpiteet on pääosin tarkoitettu perheille, joilla äitiys- ja vanhempainrahakausi on päättynyt.

Lasten kotona tapahtuvan hoidon tukemiseksi valtioneuvoston päätöksen perusteella maksettu taloudellinen tuki on alkuvaiheessa kohdistettu monilapsisille perheille. Ensimmäisessä vaiheessa edellytettiin perheessä olevan kolme alle kouluikäistä lasta, toisessa vaiheessa tuki on laajentunut koskemaan kaksilapsisia perheitä. Tuki on kohdistunut perheisiin, joiden lapsi ei ole ollut yhteiskunnan ylläpitämien hoitopalvelujen piirissä, kunnallisessa päivähoidossa tai laitoshoidossa. Tuki on ollut veroton ja tasasuuruinen.

Kotihoidon tukena maksettava taloudellinen tuki ei ole aina antanut esimerkiksi yksinhuoltajaperheille riittävää taloudellista mahdollisuutta jäädä kotiin hoitamaan lapsia. Tästä syystä lasten kotihoidon tukijärjestelmää esitetään muutettavaksi siten, että sillä nykyistä paremmin voitaisiin antaa mahdollisuus jäädä kotiin hoitamaan lasta silloinkin, kun perheen tulot ovat pienet tai perheellä ei ole lainkaan tuloja. Niin ikään on

katsottu perustelluksi laajentaa kotihoidon tuki-järjestelmä koskemaan myös yksilapsisia perheitä. Ehdotetun lain mukaan kotihoidon tukeen kuuluu perusosa, sisaruskorotus sekä tulosidonnainen lisäosa.

Oikeus perusosaan alkaisi vanhampainrahakauden päätyttyä. Perusosan markkamäärä on tarkoitus sitoa sairausvakuutuslain mukaiseen vähimmäispäivärahan määrään. Vähimmäispäivärahan noustessa kotihoidon tuen perusosa ja siitä prosentiosuuksina määräytyvät sisaruskorotus ja lisäosa nousisivat automaattisesti. Lisäosan maksamisen perusteena oleva nettotuloraja on vastaavasti sidottu työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten vahvistettavaan palkkaindeksiin, jolla myös sairausvakuutuslain mukainen vähimmäispäiväraha tarkistetaan.

Sisaruskorotusta maksettaisiin, milloin perheessä on useampi kuin yksi alle kolmevuotias lapsi. Sisaruskorotuksen määrä olisi 20 % perusosan määrästä. Sisaruskorotuksen maksamisen tarkoituksena on korvata perheessä useamman lapsen aiheuttamaa suurempaa hoitotyön määrää tai tilanteessa, jossa lapsi on kodin ulkopuolella hoidossa, korvata useammasta lapsesta aiheutuvia korkeampia hoitokustannuksia.

Tulosidonnaista lisäosaa, jonka enimmäismäärä olisi 80 % perusosasta, maksettaisiin niille perheille, joissa perheen nettotulot jäävät alle määrätyn tulorajan. Lisäosan enimmäismäärän saisivat vuonna 1985 sellaiset perheet, joiden nettotulot jäisivät alle 2 000 markan kuukaudessa.

Nettotulojen ollessa tätä suuremmat perheelle suoritettavan lisäosan määrä alenisi 50 %:lla siitä määrästä, jolla perheen nettotulot ylittävät 2 000 markkaa kuukaudessa. Perheen nettotulot on ehdotettu määriteltäväksi samalla tavalla kuin perheen nettotulot lasten päivähoidosta perittäviä maksuja määrättäessä. Lisäosan saamisen edellytyksenä olisi, että lasta hoidettaisiin pääasiassa hänen omassa kodissaan ja hoidosta vastaisivat hänen vanhempansa tai muu huoltajansa.

Kun lisäosan suorittamisen edellytyksenä on, että lasta hoitaa pääasiassa jompikumpi vanhemmista, lisäosaa ei pääsäännön mukaan suoritettaisi muun muassa niissä tapauksissa, joissa molemmat vanhemmat ovat työssä tai opiskelevat kokopäiväisesti. Vanhempien opiskelu ja opintotuen saaminen ei sitä vastoin olisi esteenä kotihoidon tuen perusosan myöntämiselle. Kotihoidon tuki otettaisiin huomioon tulona opintotukea myönnettäessä. Toisaalta kotihoidon tuen lisäosaa

myönnettäessä opintorahan perusosa ja huoltajalisä otettaisiin tulona huomioon.

Lisäosan maksamisen tarkoituksena on antaa pienituloisten perheiden toiselle vanhemmalle paremmat taloudelliset mahdollisuudet kuin pelkän perusosan turvin jäädä kotiin hoitamaan lasta. Vastaavasti lisäosan maksaminen antaisi yksinhuoltajille nykyistä paremmat taloudelliset mahdollisuudet hoitaa alle kolmevuotiaista lasta kotona.

Nykyisen kotihoidon tuen piirissä ovat perheet, joiden tukeen oikeuttavaa lasta ei hoideta kunnallisessa päivähoitossa. Yhdenmukaisesti tämän kanssa ehdotetaan, että kotihoidon tukea saisivat edelleen ne perheet, joissa lasta hoidetaan kodin ulkopuolella muualla kuin kunnallisessa päivähoitossa. Siten tuen piirissä olisivat myös ne perheet, joissa on tarkoituksenmukaista käyttää muunlaisia hoitojärjestelyjä kuin kunnallista päivähoitoa tai kotona tapahtuvaa hoitoa. Tuen nettomäärä tällaisilla muita hoitojärjestelmiä käyttävillä perheillä jäisi tuen verollisuudesta johtuen keskimääräistä pienemmäksi, koska tällaisessa perheessä useimmiten molemmat vanhemmat käyvät työssä kodin ulkopuolella ja näin heillä molemmilla on kotihoidon tuen lisäksi muuta verotettavaa tuloa.

Sisaruskorotusta maksettaisiin ehdotuksen mukaan myös äitiys- ja vanhempainrahakaudella sellaisille perheille, jotka ennen äitiysrahakauden alkua ovat saaneet sisaruskorotusta.

Myös lisäosaa ehdotetaan suoritettavaksi äitiys- tai vanhempainrahakaudella, mikäli perhe edelleen täyttää lisäosan saamiselle asetetut muut edellytykset. Tällöin ei perheen tuloksi lisäosaan oikeuttavan nettotulon rajaa määrättäessä huomioidaisi äitiys- tai vanhempainrahan vähimmäismäärää eikä perheelle mahdollisesti maksettavaa sisaruskorotusta.

Lasten päivähoitosta annetun lain (36/73) mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Lasten hoitojärjestelmien valintamahdollisuus edellyttää, että alle kolmevuotiaille taataan oikeus kunnallisen lasten päivähoitopaikan saamiseen vaihtoehtona kotona tapahtuvan hoidon taloudelliselle tukemiselle.

Tämän vuoksi nyt käsiteltävänä olevaan hallituksen esitykseen sisältyy ehdotus lasten päivähoitosta annetun lain muuttamiseksi. Sillä pyritään takaamaan kaikille alle kolmevuotiaille lapsille vuonna 1990 oikeus saada hoitopaikka sil-

loin, kun lapsen vanhemmat hoitopaikkaa haluavat.

Lasten päivähoidon kehittäminen tapahtuu sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain mukaisesti. On tarkoituksenmukaista, että kunta osallistuu muidenkin hoitojärjestelyjen kustannuksiin samoin perustein. Lasten eri hoitomuotojen sisällyttäminen samaan suunnittelu- ja valtionosuusjärjestelmään on tarkoituksenmukaista, koska kunta voi tällöin entistä paremmin huomioida kunnassa esiintyvän tarpeen eri hoitomuotojen kehittämiseen. Tällä perusteella myös kotihoidon tuen suorittamiseen ehdotetaan sovellettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia. Lisäksi tarkoituksena on, että myös sosiaalihoitotolaisia sovellettaisiin kotihoidon tukeen. Sosiaalihoitotolain soveltaminen kotihoidon tukeen merkitsisi, että sosiaalihoitotolain yleisiä säännöksiä muun muassa hallinnosta, menettelystä ja muutoksenhausta voidaan soveltaa kotihoidon tukeen ilman, että niistä olisi erikseen säädettävä.

Perhetyyppi	1985	1986	1987	1988	1989	1990
3-lapsinen	3 v	3 v	3 v	3 v	3 v	3 v
2-lapsinen	1 v 7 kk	2 v	2 v 6 kk	3 v	3 v	3 v
1-lapsinen	1 v	1 v 3 kk	1 v 6 kk	1 v 9 kk	2 v 4 kk	3 v

Hallitus pitää kuitenkin asetelmassa vuosilta 1986—1990 esitettyä voimaantuloaikataulua vähimmäisohjelmalla, jonka puitteissa pienten lasten koko hoitojärjestelmä on tarkoitettu tulemaan voimaan.

Ehdotetun lastenhoitojärjestelmän piiriin kuuluvien alle kolmevuotiaiden määrä vuonna 1985 on noin 200 000. Vuonna 1990 alle kolmevuotiaiden määrä olisi ennusteiden mukaan alentunut noin 183 000:een. Äitiys- ja vanhempainrahakaudella on alle kolmevuotiaiden vanhemmista tuolloin noin 45 000.

Lasten jakautumisesta eri hoitomuotoihin vuonna 1990 järjestelmän ollessa koko laajuudessaan voimassa ei voida tehdä tarkkoja arvioita, koska eri hoitomuotojen laajentuminen määräytyy oleellisilta osiltaan perheiden tekemien valintojen perusteella. Esityksen valmistelun yhteydessä on vuoden 1990 tilanteesta tehty erilaisia arvioita, joiden mukaan kunnallisen päivähoiton piirissä olevien alle kolmevuotiaiden lasten määrä olisi vuonna 1990 50 000—80 000 lasta. Arviot

Pienten lasten hoidon kehittämistä koskeva lainsäädäntöuudistus on tarkoitettu tulemaan voimaan asteittain siten, että järjestelmä on kokonaisuudessaan voimassa viimeistään vuonna 1990. Lakiehdotuksen siirtymäsäännöksessä on määritelty kotihoidon tuen piiriin pääsemiselle asetetut perheen lasten lukumäärää ja ikää koskevat ehdot vain vuoden 1985 osalta. Vuosien 1986—1990 osalta järjestelmän laajentaminen on tarkoitettu päätettäväksi vuosittain valtion tulo- ja menoarvion hyväksymisen yhteydessä. Suunniteltu järjestelmän laajentamisaikataulu on tarkoitettu esittämään vuosittain sosiaalihoillon valtakunnallisessa viisivuotissuunnitelmassa.

Seuraavassa asetelmassa esitettävästä voimaantuloaikataulusta ei edelliseen viitaten vuosien 1986—1989 osalta lakiehdotukseen sisälly säännöksiä. Asetelmassa esitetyt kotihoidon tukijärjestelmän piiriin tulevien lasten yläikärajat perhetyypeittäin on pyritty valitsemaan siten, että järjestelmän laajentamisesta aiheutuvat kustannukset jakautuisivat vuosittain tasaisesti.

kotihoidon tuen piirissä olevien perheiden määristä ovat vastaavasti liikkuneet 50 000—80 000 välillä.

Kotihoidon tuen kustannuslaskelmia tehtäessä on vuonna 1990 oletettu tuen piirissä olevan lähes 70 000 perhettä. Kotihoidon tuen perusosaan oikeuttavilla lapsilla on laskelmissa arvioitu vuonna 1990 olevan 5 000 alle kolmevuotiaista sisarusta, joista maksetaan sisaruskorotusta. Lisäksi 10 000:lla kotihoidon tuen perusosaan oikeuttavat ikärajat täyttävällä lapsella on oletettu vanhempien olevan äitiys- tai vanhempainrahakaudella toisen lapsen perusteella. Kotihoidon tuen lisäosaa on arvioitu vuonna 1990 saavan noin 15 000 perhettä. Arvio on tehty käyttäen pohjana nykyisen kotihoidon tuen saajista käytettävissä olevia tulotietoja.

Arviot alle kolmevuotiaiden lasten päivähoitopaikkojen lisätarpeesta vuoden 1990 loppuun mennessä ovat liikkuneet 15 000—42 000 paikan välillä. Siirtymäkaudella päivähoitopaikkoja lisätään yhteensä 7 000 paikalla vuosittain. Paikoista

huomattava osa on tarkoitus suunnata alle kolmevuotiaille. Kaikkien näiden paikkojen suunnattaminen alle kolmevuotiaalle riittäisi tyydyttämään myös korkeimman alle kolmevuotiaiden päivähoitopaikkojen tarpeesta vuoden 1990 loppuun mennessä esitetyn arvion. Arviot tarvittavista uusista päivähoitopaikoista täsmentyvät oleellisesti jo vuonna 1985 kuntien sisällyttäessä uuden tilanteen edellyttämät päivähoitopaikat sosiaali- ja terveydenhuollon toteuttamissuunnitelmiinsa.

Päivähoitopaikkoja on tarkoituksena siirtymäkaudella lisätä siten, että viimeistään vuoden 1990 loppuun mennessä perheiden mahdollisuus hoitomuodon valintaan toteutuu täydessä laajuudessaan myös päivähoiton osalta.

Esityksessä on lähdetty siitä, että kunnilta edellytetään päivähoitopaikkojen lisäämistä vuosittain ennen vuotta 1990 siten, että asetettu tavoite viimeistään tuolloin saavutetaan. Sosiaalihuollon valtakunnallisella suunnitelmalla kunnille osoitetaan vuosittain lisäysten edellyttämät voimavarat.

2. Nykyinen tilanne ja asian valmistelu

2.1. Nykyinen tilanne

Lasten kotihoidon tuen suorittaminen on tähän asti perustunut valtioneuvoston päätökseen. Nykyisin voimassa oleva valtioneuvoston päätös lasten kotihoidon tuen myöntämisen perusteista (80/82) on annettu 29 päivänä tammikuuta 1982 ja sitä on muutettu 8 päivänä maaliskuuta 1984 annetulla päätöksellä (233/84). Tämä päätös on voimassa toistaiseksi. Kotihoidon tukea suoritetaan perheille, joissa on vähintään yksi alle 1 vuoden 7 kuukauden ikäinen lapsi ja lisäksi

yksi alle kouluikäinen lapsi tai vähintään kolme alle kouluikäistä lasta, joista yksi on alle kolmevuotias. Tuen suorittamisen edellytyksenä on lisäksi, että perheen tukeen oikeuttava lapsi ei ole hoidettavana kunnallisessa päivähoitossa tai laitoksessa.

Kotihoidon tuen määrä on 750 markkaa kuu-kaudessa ja se ei ole saajan veronalaista tuloa. Tuki on perhekohtainen eikä sen suuruuteen ole siten vaikuttanut perheen muiden lasten määrä.

Tuen saajana on vuonna 1983 ollut noin 40 000 eri perhettä. Kotihoidon tuen on rahoittanut valtio. Vuoden 1984 tulo- ja menoarviossa on tarkoitukseen varattu 180 miljoonaa markkaa.

Valtion varoista rahoitetun kotihoidon tuen lisäksi on osassa kuntia maksettu kuntien itse kokonaan kustantamaa kotihoidon tukea. Tuen maksamisen perusteet ovat vaihdelleet yksityisestä päivähoitosta aiheutuvien kustannusten korvauksesta toimeentulotuen perusteilla myönnettyyn tukeen.

Lasten päivähoitosta annettu laki on ollut voimassa 11 vuotta. Lasten päivähoitoa on laajennettu lasten päivähoiton valtakunnallisten viisivuotissuunnitelmien sekä kuntien päivähoitosuunnitelmien mukaisesti. Kun vuonna 1984 voimaan tullutta sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja valtiosuutusta koskevaa lakia sovelletaan myös lasten päivähoitoon, sisältyy päivähoito koko sosiaalihuollon kattavaan suunnitelmaan.

Kuntien ilmoittama päivähoiton tarve vuosia 1983—1987 koskevan päivähoiton valtakunnallisen suunnitelman mukaan oli 264 000 paikkaa, josta kokopäivähoiton tarve oli 165 000 paikkaa. Paikkoja oli vuoden 1982 lopussa yhteensä 145 229. Vuoden 1984 lopulla paikkoja on arvioon mukaan noin 155 000. Ikäryhmittäin paikat jakautuivat vuoden 1982 lopussa seuraavasti:

	Lapset ikäryhmittäin										
	alle 1 v	1 v	2 v	3 v	4 v	5 v	6 v	7 v	8 v	9 v	yht
Perhepäivähoito, siitä	1 268	9 949	10 536	9 954	9 204	8 041	5 962	2 503	791	265	58 473
— kokopäivähoito	1 239	9 748	10 281	9 655	8 914	7 644	4 804	161	52	29	52 527
— osapäivähoito	29	201	255	299	290	397	1 158	2 342	739	236	5 946
Päiväkodit, siitä	363	5 362	6 976	9 304	11 831	15 619	31 212	4 485	1 332	272	86 756
— kokopäivähoito	363	5 357	6 942	8 390	9 593	10 954	12 350	471	21	12	54 453
— osapäivähoito	—	5	34	914	2 238	4 665	18 862	4 014	1 311	260	32 313

Vuoden 1984 lopussa alle kolmivuotiaita arvioidaan päivähoiton piirissä kunnallisessa per-

hepäivähoitossa ja päiväkodeissa olevan yhteensä noin 37 000. Alle kolmevuotiaiden hoitopaikat

ovat lisääntyneet vuosittain runsaalla 1 000 paikalla. Alle yksivuotiaiden hoitopaikat sen sijaan ovat vähentyneet.

2.2. Asian valmistelu

Pienten lasten kotihoidon tuen järjestämistä koskevia peruskysymyksiä on selvitetty varsin laajasti eri komiteoissa ja toimikunnissa. Lasten päivähoitokomitea (Komiteanmietintö 1971:A 20) ehdotti säädettäväksi lapsiavustuksesta ja lasten päivähoidosta. Perhekasvatustoimikunta (Komiteanmietintö 1976:42) ehdotti otettavaksi käyttöön lapsenhoitolisän, joka suoritettaisiin äitiysrahakauden päättymisen jälkeen jokaisesta lapsesta sen kuukauden loppuun, jonka kuluessa lapsi täyttää kolme vuotta tai erityistapauksessa seitsemän vuotta.

Vuonna 1979 hallitus teki periaatepäätöksen, jonka mukaan luodaan mahdollisuus pienempien lasten kotihoitoon yleisratkaisuna ja samalla parannetaan leikki-ikäisten lasten osalta vanhempien mahdollisuuksia valita kotihoito päivähoidon vaihtoehtona. Äitiysloman jälkeistä aikaa varten ehdotettiin valmisteltavaksi lainsäädäntö kotihoidon tuesta siten, että kunnille annetaan valtionosuus alle kolmevuotiaasta lapsesta suoritettavan kotihoidon tuen maksamiseen.

Vuonna 1980 annetussa hallituksen perhepoliittisessa selonteossa on kuvattu sosiaali- ja terveysministeriössä valmisteltua esitystä lastenhoidon kehittämiseksi. Esityksen mukaan lapsen kotona tapahtuvaa hoitoa ryhdyttäisiin tukemaan toisen ikävuoden aikana sekä toisaalta lasten päivähoidosta annettua lakia muutettaisiin niin, että vastaavana aikana lapsen huoltajalle voitaisiin taata ehdoton oikeus saada lapselle kunnan järjestämä päivähoitopaikka. Kotona tapahtuvan hoidon tukeminen oli tarkoitus toteuttaa suorittamalla lapsilisän täydennyksenä hoitokorvausta, jonka suuruudeksi ehdotettiin 700 markkaa kuukaudessa.

Tämän jälkeen uudistuksen valmistelua on jatkettu virkamiestyönä. Valmistelu on viime vaiheessa tapahtunut yhteistyössä muun muassa kuntien keskusjärjestöjen kanssa. Perhepolitiikan kehittämissuunnitelmia on käsitelty useita kertoja sosiaalipoliittisessa ministerivaliokunnassa.

3. Esityksen organisatoriset ja henkilöstövaikutukset

Esityksen toteuttaminen merkitsee uusia laki- säätteisiä tehtäviä kunnan sosiaalilautakunnalle, jonka velvollisuudeksi lasten kotihoidon tuen myöntäminen annettaisiin. Koska lisätukea myönnettäisiin tulojen perusteella ja toisaalta kotihoidon tuki verollisena edellyttää ennakonpidätyksen suorittamista, edellyttää tämä erityisesti suurissa kunnissa, että tähän tarkoitukseen osoitetaan henkilökuntaa sosiaalihuollon valtakunnallisen suunnitelman puitteissa.

Lasten päivähoitopaikkojen lisääminen kaikille sitä haluaville alle kolmevuotiaiden lasten perheille edellyttää huomattavia henkilöstölisäyksiä. Tähän on sosiaalihuollon valtakunnallisessa suunnitelmassa varauduttu. Mikäli arvioitua suurempi osa vanhemmista valitsee kunnallisen päivähoitopaikan, tulee henkilöstöä lisätä suunniteltua enemmän, minkä lisäksi on varauduttava laajentamaan myös koulutettavien määriä.

Lasten päivähoitoon kehittämisessä on otettava alle kolmevuotiaiden lasten tarvitsemien hoitopaikkojen lisäksi huomioon myös yli kolmevuotiaiden lasten tarvitsemat hoitopaikat.

4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

4.1. Lasten kotihoidon tuen nykyiset kustannukset

Lasten kotihoidon tuen myöntämisen perusteista annetun valtioneuvoston päätöksen nojalla maksetun kotihoidon tuen kustannukset olivat vuonna 1983 noin 158 miljoonaa markkaa ja tuen piirissä oli vuoden aikana keskimäärin 18 000 lasta. Kotihoidon tuen kustannuksiksi vuonna 1984 arvioidaan noin 185 miljoonaa markkaa, jolloin tuen piirissä tulisi vuoden aikana olemaan keskimäärin 20 500 lasta. Tuki on 1 päivänä huhtikuuta 1984 korotettu 700 markasta 750 markkaan kuukaudessa ja se suoritetaan kokonaisuudessaan valtion varoista.

Lisäksi on runsas sata kuntaa maksanut omista varoistaan kotihoidon tukea. Menot tästä olivat vuonna 1982 noin 13 miljoonaa markkaa.

4.2. Uudistuksen vaikutukset lapsiperheiden kannalta

Kotihoidon tuki muodostuisi kolmesta osasta; perusosasta, sisaruskorotuksesta ja lisäosasta. Eri osien kuukausittain maksettavat määrät olisivat vuonna 1985 seuraavat:

- perusosa noin 950 mk
- sisaruskorotus noin 190 mk
- lisäosa (täysi määrä) noin 760 mk.

Kuukausitulot, mk	0	900	1 800	2 700	3 600	4 500	5 400
Kotihoidontuki mk							
Yksinhuoltaja + 1 lapsi	1 710	1 710	1 710	1 484	1 135	950	950
Kaksinhuoltajat + 2 lasta	1 710	1 710	1 710	1 700	1 378	1 111	950

Yksinhuoltajan on oletettu saavan lapsestaan elatustukea, joten hänen perheensä osalta tuki lakkaa hieman alemmilla tuloilla (runsas 4 000 mk/kk) kuin kaksinhuoltajaperheillä (lähes

Lisäosan saivat täysimääräisenä ne perheet, joiden nettotulo ei ylitä 2 000 markkaa kuukaudessa. Mainitun rajan ylittävä nettotulon osa alentaisi kotihoidon tuen lisäosaa puolella ylittävästä osasta.

Työssä käyvä yksinhuoltaja sekä perhe, jossa molemmat huoltajat käyvät työssä, on oikeutettu vain perusosaan. Perheille, jotka ovat oikeutettuja sekä perusosaan että lisäosaan, muodostuisi näiden yhteismäärä tulotason mukaan esimerkiksi seuraavanlaisiksi:

Kuukausitulot, mk	0	900	1 800	2 700	3 600	4 500	5 400
Kotihoidontuki mk							
Yksinhuoltaja + 1 lapsi	1 710	1 710	1 710	1 484	1 135	950	950
Kaksinhuoltajat + 2 lasta	1 710	1 710	1 710	1 700	1 378	1 111	950

5 000 mk/kk). Uusi kotihoidon tuki tulisi kaikilta osiltaan veronalaiseksi tuloksi. Verotuksen jälkeen tuesta jäisi edellä kuvatuissa esimerkkiperheissä eräin oletuksin seuraavat markkamäärät:

Kuukausitulot, mk	0	900	1 800	2 700	3 600	4 500	5 400
Kotihoidontuki mk							
Yksinhuoltaja + 1 lapsi	1 447	1 330	1 382	1 202	847	575	523
Kaksinhuoltaja + 2 lasta	1 410	1 332	1 365	1 360	1 103	825	692

Yksinhuoltajalle tuleva nettohyöty ylemmillä tulotasolla jää esimerkissä kaksinhuoltajaperhetä pienemmäksi, koska kotihoidon tuki on oletettu kaksinhuoltajaperheen toisen puolison ainoaksi tuloksi. Tämä johtaa hänen osaltaan lievempään verotukseen.

Niissä perheissä, jotka olisivat oikeutettuja kotihoidon tuen sisaruskorotukseen, muodostuisi tuen nettohyöty tulotasosta riippuen noin 100—160 markkaa kuukaudessa suuremmaksi. Ilman tuloa olevilla ja pieniä tuloja saavilla kotihoidon tuen nettohyöty nousisi tällaisissa perheissä 1 500—1 600 markkaan kuukaudessa.

Järjestelmän tullessa voimaan vuoden 1985 alusta lukien sitä on tarkoitus ryhtyä soveltamaan tapauksiin, joissa vanhempainrahakausi päättyy 1 päivänä tammikuuta 1985 tai sen jälkeen. Perheille, joiden äitiyspäivärahakausi on päättynyt ennen vuoden 1985 alkua ja jotka täyttävät edelleen vuoden 1985 vaihteen jälkeen valtioneuvoston päätöksen mukaisen kotihoidon tuen edellytykset, on tukea tarkoitus maksaa edelleen valtioneuvoston päätöksen perusteella. Tuki olisi

edelleen perheelle verotonta ja sen markkamäärä on tarkoitus säilyttää 750 markkana kuukaudessa. Tukea maksettaisiin niin kauan kuin perhe täyttää valtioneuvoston päätöksessä tuen saamiselle asetetut edellytykset.

4.3. Uudistuksen vaikutukset julkiseen talouteen

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesta kotihoidon tuesta aiheutuisi valtiolle kustannuksia vuonna 1985 noin 118 miljoonaa markkaa, vuonna 1986 noin 21 miljoonaa markkaa ja vuonna 1987 noin 1 miljoonaa markkaa. Nämä kustannukset on laskettu mukaan jäljempänä esitettävissä uudistuksen kokonaiskustannuksissa.

Laskennallisesti on arvioitu, että uuden järjestelmän ollessa voimassa koko laajuudessaan vuonna 1990 kotihoidon tuen piirissä olisi vuositasolla keskimäärin vajaat 70 000 alle kolmevuotiaa lasta. Kokonaiskustannukset järjestelmästä olisivat tuolloin noin 860 miljoonaa markkaa.

Uudistuksen voimaantulo vuonna 1985 kotihoidon tuen kokonaiskustannukset, nykyinen kotihoidon tuki mukaanluettuna, olisivat yhteensä runsaat 300 miljoonaa markkaa. Näistä kustannuksista valtion osuus olisi palautuvat verotulot huomioon ottaen 199 miljoonaa markkaa ja kuntien osuus 60 miljoonaa markkaa. Valtiolle on verona arvioitu palautuvan 6,5 % ja kansaneläkemaksuna 3,3 %. Kunnalle on kotihoidontuesta arvioitu palautuvan verona 15,4 %.

Vuosina 1985—1990 kotihoidon tuen kustannusten on arvioitu edellä esitetyn uudistuksen vähimmäisvoimaantuloaikataulun mukaan olevan seuraavat:

Lasten kotihoidon tuen kustannukset vuosina 1985—1990 (milj. mk)

	Nykyinen kotihoidon tuki	Uusi kotihoidon tuki
1985	118	188
1986	21	459
1987	1	595
1988	—	710
1989	—	763
1990	—	858

Uudistuksen kustannusten jakautuminen valtion ja kuntien välillä on esitetty seuraavassa asetelmassa:

Uuden kotihoidon tuen kustannusten jakautuminen kuntien ja valtion välillä vuosina 1985—1990 (milj. mk)

	Valtion osuusprosentti	Valtion menot		Kuntien menot	
		brutto	netto	brutto	netto
1985	53	99	81	89	60
1986	55	252	207	207	136
1987	53	315	257	280	188
1988	48	341	271	367	260
1989	48	366	291	397	279
1990	48	412	328	446	314

Uuden järjestelmän tullessa voimaan siihen sovellettaisiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82; SVOL) säännöksiä suunnitteluvaiheen osalta vuosien 1986—1990 suunnitelmasta lähtien. Valtionosuuden osalta järjestelmä tulisi mainitun lain mukaisen valtionosuuden piiriin siirtymäkauden jälkeen siten, että valtionosuus kokonaiskustannuksista olisi vuonna 1985 53 %, vuonna 1986 55 %, vuonna 1987 53 % ja vuodesta 1988 lähtien SVOL:n piiriin kuuluvissa tehtävissä maksettavan keskimääräisen valtionosuuden tasolla, mikä kuluvana vuonna on noin 48 %.

Valtionosuusprosentit siirtymäkaudella on mitoitettu ottaen huomioon nykyisestä kotihoidon tuesta valtiolle aiheutuvien kustannusten poistuminen uudistuksen voimaantultua kahden vuoden kuluessa.

Kunnallisten päivähoitopaikkojen lisääminen tapahtuu sosiaalihuollon valtakunnallisen viisivuotissuunnittelun puitteissa. Paikkojen lisäämi-

nen vuosittain 7 000 paikalla aiheuttaisi käyttökustannusmenojen lisäystä vuositasolla yhteensä noin 130 miljoonaa markkaa, josta valtionosuus olisi vajaa puolet. Päiväkotien rakentamisesta aiheutuisi lisäkustannuksia lähes 250 miljoonaa markkaa, mikäli 2/3 uusista hoitopaikoista olisi rakennetuissa päiväkodeissa. Vain osa uusista päivähoitopaikoista suuntautuu tässä lakiehdotuksessa tarkoitetuille alle 3-vuotiaille lapsille.

5. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Tämän esityksen sisältämät lakiehdotukset on laadittu ottaen huomioon, että käsillä olevan uudistuksen kanssa säädettäisiin perhepoliittisesta työsuhdeturvasta samanaikaisesti, jota tarkoitettava hallituksen esitys eduskunnalle on annettu samanaikaisesti tämän esityksen kanssa.

Eduskunnalle tullaan lisäksi antamaan hallituksen esitys laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta, jossa on tarkoitus säätää, ettei lasten

kotihoidon tuen perusosa vaikuta työttömyyspäivärahaan.

Hallitus on päättänyt selvittää erikseen, miten kotiin lasta hoitamaan jäävän vanhemman sosiaaliturvaa on kehitettävä.

Kun lastenhoitojärjestelmää on tarkoitus kehittää lasten vanhempien valinnan mukaisesti, hallitus selvittää erikseen myös sitä, mille tasolle alle kolmevuotiaiden lasten päivähoitomaksut on määrättävä, jotta uudessa järjestelmässä eri hoitomuodot perheen talouden kannalta ovat samanarvoisia.

Lasten kotihoidon tukea koskevan lain tullessa voimaan kumotaan lasten kotihoidon tuen myöntämisen perusteista annettu valtioneuvoston päätös. Valtioneuvoston päätöksen mukaista kotihoidon tukea maksetaan kuitenkin niille perheille, jotka ovat siihen oikeutettuja ennen lasten kotihoidon tukea koskevan lain voimaantuloa niin kauan kuin perhe täyttää tuen saamisen edellytykset.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki lasten kotihoidon tuesta

1 §. *Hoitomuodon valinta.* Alle kolmevuotiaiden lasten hoidon kehittämistä koskevan lain-säädännön tavoitteena on taata lapsen vanhemmille ja muille huoltajille mahdollisuus valita joko lasten kotihoidon tuki tai lasten päivähoitosta annetun lain mukainen päivähoitopaikka lastensa hoidon järjestämiseksi. Valintaoikeuden korostamiseksi ehdotetaan lakiin otettavaksi tätä koskeva erillinen säännös. Säännös edellyttää, että toisaalta kehitetään kunnallista päivähoitoa kunnassa esiintyvän tarpeen mukaisesti ja että toisaalta perheet voivat saada taloudellista tukea lastensa hoidon järjestämiseksi silloin, kun lasta ei hoideta kunnallisessa päivähoitossa.

Äitiys-, isyys- tai vanhempainloman ajalta lapsen hoito on edellytetty järjestettäväksi maksettavana päivärahan turvin. Siten tämän lakiehdotuksen mukaiset etuudet koskevat pääosin mainitun lomakauden jälkeistä aikaa.

Lasten kotihoidon mahdollistamiseksi tarvittavasta hoitovapaasta on tarkoitus säätää työsopimuslaisia.

2 §. *Lasten kotihoidon tuki.* Säännösehdoitussa on määritelty lasten kotihoidon tuen sisältö. Tuki käsittää perusosan, sisaruskorotuksen ja tulosisonnaisen lisäosan.

3 §. *Tuen suorittava kunta.* Lakiehdotuksen mukaan lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla on oikeus saada kotihoidon tuen vaihtoehtona lapselleen kunnallinen päivähoitopaikka. Päivähoidon, kuten muidenkin sosiaalipalvelujen, jär-

jestäminen kuuluu sosiaalihuoltolain mukaan kunnalle. Tämän vuoksi on katsottu tarkoitukseenmukaiseksi ehdottaa, että sama kunta, joka on velvollinen järjestämään tuensaajalle sosiaalipalveluja, olisi velvollinen myös suorittamaan kotihoidon tuen.

4 §. *Subde muihin lakeihin.* Lasten päivähoiton laajentaminen ja kehittäminen sekä valtionosuuden maksaminen lasten päivähoitosta aiheutuviin kustannuksiin tapahtuu valtion tulo- ja menoarvion rajoissa hyväksytyyn valtakunnallisen sosiaalihuollon järjestämistä koskevan viisivuotissuunnitelman ja kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toteuttamissuunnitelman mukaisesti.

Kun tarkoituksena on kehittää lasten kotihoidon tukea lasten päivähoiton rinnalla siten kuin lasten vanhemmat tai huoltajat kunnassa toivoivat, on tarpeen, että molempien toimintojen kehittäminen tapahtuu saman suunnittelu- ja valtionosuusjärjestelmän perusteella. Lasten kotihoidon tuki voidaan tarkoituksenmukaisesti sisällyttää sosiaalihuollon suunnittelujärjestelmään, koska siihen sisältyy myös sosiaalihuoltona toteutettava toimeentuloturva.

Lasten kotihoidon tuen lakisäätämisen yhteydessä ehdotetaankin tukeen sovellettavaksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia sekä sosiaalihuoltolakia, ellei lailla olisi toisin säädetty. Tällöin kotihoidon tukeen sovellettaisiin sosiaalihuoltolain yleisiä säännöksiä.

5 §. *Perusosa.* Valtioneuvoston 29 päivänä tammikuuta 1982 tekemän päätöksen (80/82) mukaan lasten kotihoidon tukea voidaan maksaa sen jälkeen, kun sairausvakuutuslain mukainen

äitiysrahan suorittaminen on lakannut. Tuen saamisen edellytyksenä on, että perheessä on kolme alle kouluikäistä lasta, joista yksi on alle kolmevuotias tai kaksi alle kouluikäistä lasta, joista toinen on alle yhden vuoden seitsemän kuukauden ikäinen. Ehdotuksen mukaan kotihoidon tukea suoritettaisiin siihen asti, kun tukeen oikeuttava lapsi täyttää kolme vuotta perheen lasten lukumäärästä riippumatta. Nykyisen käytännön mukaisesti ehdotetaan edellytettäväksi, että perheen sairausvakuutuslaissa tarkoitettuun äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan oikeuttava aika on päättynyt. Ehdotuksen mukaan tukea voitaisiin maksaa lisäksi perheille, joilla ei oikeutta äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan ole ollut, mutta jotka muutoin täyttävät tuen saamiselle asetetut edellytykset.

Voimassa olevan valtioneuvoston päätöksen mukaan kotihoidon tuen maksamisen edellytyksenä on, että lasta ei hoideta kunnallisessa päivähoitossa eikä laitoksessa. Tältä osin nykyistä käytäntöä ehdotetaan jatkettavaksi. Tällöin kaikki perheet, joissa on alle kolmevuotias lapsi, olisivat ehdotetun pienten lasten hoitojärjestelmän piirissä. Lasten kotihoidon tuen perusosaksi kuukaudessa ehdotetaan määrää, joka vastaa 25 arkipäivältä suoritettavaa sairausvakuutuslain mukaista vähimmäispäivärahaa. Kun päivärahaa tarkistetaan vuosittain TEL-palkkaindeksin mukaisesti, indeksikorotus vaikuttaisi automaattisesti myös perusosan suuruuteen. Kun oikeus kotihoidon tukeen saattaa alkaa tai päättyä myös kesken kalenterikuukauden, ehdotetaan, että perusosana tällöin suoritettaisiin vähimmäispäiväraha jokaiselta arkipäivältä, joka sisältyy tukeen oikeuttavaan aikaan.

6 §. *Sisaruskorotus.* Perusosan lisäksi ehdotetaan maksettavaksi lasten kotihoidon tukena sisaruskorotusta, jotta tukea saavan perheen koko voitaisiin nykyistä paremmin ottaa huomioon tuen määrässä. Sisaruskorotusta maksettaisiin perusosaan oikeutetuille perheille, joissa olisi perusosaan oikeuttavan lapsen lisäksi yksi tai useampia perusosan saamisen edellytykset täyttäviä alle kolmevuotiaita lapsia. Sisaruskorotuksen saamisen edellytyksenä on pääsääntöisesti, ettei perheelle makseta äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa. Kun tällöin uuden lapsen syntyminen perheeseen lakkauttaisi sisaruskorotuksen suorittamisen äitiys-, isyys- tai vanhempainrahakauden ajaksi, on katsottu tarkoituksenmukaiseksi ehdottaa pääsäännöstä poikettavaksi, jottei perheen saaman tuen taso laskisi esimerkiksi sellaisilla perheillä, joissa äiti saa vähimmäispäivärahaa.

Ehdotuksen mukaan sisaruskorotuksen maksamista jatkettaisiin sellaiselle perheelle, joka välittömästi ennen uuden äitiysrahakauden alkua on saanut sisaruskorotusta. Sisaruskorotuksen maksamista on katsottava tarkoituksenmukaiseksi jatkaa niin kauan kuin perheessä on äitiys-, isyys- tai vanhempainlomaan oikeuttavan lapsen lisäksi ainakin yksi alle kolmevuotias lapsi.

Sisaruskorotus olisi lasta kohti ehdotuksen mukaan 20 % perusosan määrästä. Vuonna 1985 sisaruskorotus olisi noin 190 markkaa kuukaudessa lasta kohti.

7 §. *Lisäosa.* Lisäosan saamisen edellytyksenä olisi ehdotuksen mukaan, että alle kolmevuotias perusosaan oikeuttava lasta hoidetaan pääasiassa kotona ja että perheen nettotulot oikeuttavat lisäosaan. Näin sen vuoksi, että lisäosan tarkoituksena on antaa mahdollisuus lapsen vanhemmille tai muille huoltajille hoitaa lasta hänen omissa kodissaan silloinkin, kun perheellä ei ilman lisätukea olisi tähän mahdollisuuksia.

Lisäosaa ehdotetaan maksettavaksi pääsäännöstä poiketen myös silloin, kun kotihoidon tuen perusosan maksaminen perheelle lakkaa uuden äitiysrahakauden alkamisen johdosta. Lisäosan ja sisaruskorotuksen maksamisella tällaisissa tapauksissa myös äitiys-, isyys- tai vanhempainrahakauden aikana pyritään varmistamaan, ettei perheen saama tuki vähene uuden lapsen syntymisen vuoksi.

Lisäosan enimmäismääräksi kuukaudessa ehdotetaan 80 % perusosasta. Täysimääräisen lisäosan voisi saada perhe, jonka nettotulot ovat enintään 2 000 markkaa kuukaudessa. Jos perheen nettotulot ovat tätä suuremmat, lisäosa vähentyisi. Tällöin lisäosana suoritettaisiin lisäosan täysi määrä vähennettynä 50 %:lla siitä määrästä, jonka perheen nettotulot ylittävät 2 000 markkaa kuukaudessa.

Täyteen lisäosaan oikeuttavan nettotulon markkamäärä ehdotetaan tarkistettavaksi vuosittain vastaavasti kuin sairausvakuutuslain mukainen vähimmäispäivärahan määrä.

Nettotulot ehdotetaan määriteltäväksi asetuksella. Nettotulot on tarkoituksenmukaista määritellä vastaavasti kuin lasten päivähoiton maksuja määrättäessä sosiaalipalveluista perittäviä maksuja koskevassa asetuksessa (887/83). Tuloihin luetaisiin lisäosaa määriteltäessä kuitenkin myös opintotuen opintorahan perusosa ja huoltajalisä. Sensijaan kotihoidon tuen perusosaa ei ole tarkoituksenmukaista katsoa tuloksi lisäosaa määriteltäessä. Jos lisäosaa maksetaan äitiys-, isyys- tai vanhempainrahakauden aikana otetaan tuloina

huomioon sairausvakuutuslain mukaisesta päivärahasta vain se osa, joka ylittää vähimmäispäivärahan.

8 §. *Tuen hakeminen ja tuen saaja.* Lasten kotihoidon tuki ehdotetaan suoritettavaksi hakemuksen perusteella sille lapsen vanhemmista, joka hakemuksessa on ilmoitettu tuen saajaksi. Vanhemmat päättävät itse tuen saajasta. Mikäli lapsen huollosta vastaa lapsen vanhempien ohella tai sijasta joku muu huoltaja, voitaisiin kotihoidon tuki suorittaa myös hänelle. Siinä tapauksessa, että hakijoita olisi useita tai tuensaajaksi olisi ilmoitettu useita henkilöitä, suoritettaisiin tuki sille hakemuksessa ilmoitetulle henkilölle, joka pääasiassa vastaa lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Erityisestä syystä kunta voisi ehdotuksen mukaan suorittaa tuen myös henkilölle, joka huolehtii tosiasiallisesti lapsen hoidosta ja kasvatuksesta, vaikka ei olekaan lapsen huollosta ja tapaamisoi-keudesta annetussa laissa (361/83) tarkoitettu huoltaja. Vanhempien ja huoltajien ohella hakemuksen voisi tehdä myös sellainen henkilö, joka tosiasiallisesti vastaa lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Hakemusmenettelystä olisi tarkoituksenmukaista säätää asetuksella. Asetuksessa säädettäisiin muun muassa määräaika hakemuksen tekemiselle, jotta tukea voitaisiin suorittaa siitä päivästä lukien kuin vanhemmat haluavat.

Lakiin on katsottu tarkoituksenmukaiseksi ehdottaa sisällytettäväksi säännös, jolla kotihoidon tuen saaja velvoitetaan ilmoittamaan kunnalle niistä olosuhteissaan tapahtuneista muutoksista, joilla on vaikutusta kotihoidon tuen maksamiseen. Tällaisia seikkoja ovat muun muassa lapsen hoitomuodossa tai perheen taloudellisessa tilanteessa tapahtuneet muutokset.

9 §. *Tuen maksaminen.* Nykyisin kotihoidon tukea voidaan suorittaa sen kuukauden alusta, jonka aikana äitiysrahan suorittaminen lakkaa sen kuukauden loppuun, jonka aikana tuen saamisen edellytykset lakkaavat. Kun tilannetta, jossa samanaikaisesti maksetaan sekä kotihoidon tukea että äitiysrahaa, ei voida pitää perusteltuna, ehdotetaan siirryttäväksi nykyisestä kuukausijärjestelmästä päiväjärjestelmään. Tällöin oikeus tuen saamiseen alkaisi vasta sen jälkeen, kun vanhempainrahan suorittaminen on lakannut tai kun muut kotihoidon tuen saamisen edellytykset ovat alkaneet, jos kotihoidon tukea ei valita lapsen hoitomuodoksi välittömästi edellä tarkoitettujen etuuden lakattua, vaan kotihoidon tuen piiriin siirrytään myöhemmin. Kun tuen saamisen edellytykset lakkaisivat joko lapsen saavutettua kolmen vuoden ikä tai siirryttyä kunnalliseen päivä-

hoitoon, oikeus kotihoidon tukeen päättyisi samana päivänä.

Nykyisen kotihoidon tuen maksamisessa on tuen saajien kannalta ollut ongelmallista se, että tukea on maksettu vasta hakemusta seuraavan kuukauden alusta eikä näin ollen ole ollut mahdollista saada tukea takautuvasti. Kun lain tarkoituksena on, että kaikki alle kolmevuotiaat pääsevät ehdotetun hoitojärjestelmän piiriin, on myös tarpeen, että tukea voidaan suorittaa takautuvasti. Tätä koskeva erillinen säännös sisältyy ehdotukseen.

Sosiaalihuollossa noudatetun käytännön mukaan pyritään muun muassa sosiaalihuollosta perittäviä maksuja määrittäessä siihen, että maksuja koskeva päätös tehdään vuodeksi kerrallaan ja että päätöstä tietyin edellytyksin kuitenkin voidaan tarkistaa vuoden aikana. Kotihoidon tuen lisäosan osalta on vastaavien säännösten sisällyttämistä lakiin pidetty tarpeellisena.

Nykyisin kotihoidon tukea ei myönnetä kolme kuukautta lyhyemmältä ajalta.

Tätä aikamäärää on uudessa järjestelmässä pidettävä liian pitkänä ja sitä ehdotetaankin lyhennettäväksi yhteen kuukauteen. Tämä on perusteltua ottaen huomioon muun muassa perhepoliittista työsuhdeturvaa koskevaan hallituksen esitykseen sisältyvä hoitovapaan vähimmäisaikaa koskeva ehdotus. Kuukauden vähimmäisaikaa on pidetty tarpeellisena ennen kaikkea hallinnollisten ja myös hoidollisten syiden perusteella. Tätä tukee myös se, ettei ole tarkoituksenmukaista suorittaa kotihoidon tukea loma-ajoilta ja sairaustapauksissa.

Kotihoidon tuen maksamisesta aiheutuvan hallinnollisen työn vähentämiseksi on säännöksessä niin ikään ehdotettu määriteltäväksi tuen pyöristäminen ylöspäin lähimpään markkaan sekä toisaalta kotihoidon tukena maksettavan erän vähimmäismarkkamäärä.

10 §. *Tuen maksaminen laitos- ja perhehoidon aikana.* Nykyistä kotihoidon tukea ei makseta, jos lasta hoidetaan laitoksessa. Tätä tarkoittavaa säännöstä pidetään edelleen tarpeellisena. Kotihoidon tuen maksamatta jättäminen edellyttää kuitenkin ehdotuksen mukaan, että kysymyksessä on jatkuva hoito. Jatkuvana hoitona pidettäisiin yli kolme kuukautta kestävää hoitoa. Kun lapsi saa elatuksen sisältävää hoitoa laitoksessa tai siihen verrattavaa hoitoa, ei ole tarkoituksenmukaista, että lapsen hoidon järjestämistä tuettaisiin vanhemmille maksettavalla taloudellisella tuella. Huostaanotetun lapsen osalta kotihoidon tuen maksaminen päättyisi ehdotuksen mukaan heti,

kun lapsi olisi sijoitettu sijaishuoltoon kodin ulkopuolelle. Jos lapsi tällöin kuitenkin sijoitetaan väliaikaisesti vanhempiensa tai muiden huoltajiensa hoidettavaksi ja kasvatettavaksi, kotihoidon tukea voidaan suorittaa mikäli sijaishuollosta ei vanhemmille tai muille huoltajille suoriteta muuta korvausta.

11 §. *Tuen suorittamista koskevan päätöksen oikaiseminen.* Sosiaalipalveluista perittäviä maksuja koskevan asetuksen mukaan maksuja koskeva päätös voidaan oikaista takautuvasti, jos maksun määrääminen on ilmeisesti perustunut asiakkaan tai hänen edustajansa antamiin virheellisiin tietoihin.

Kun on tarkoituksenmukaista, että myös kotihoidon tukea koskevaa päätöstä voidaan vastaavissa tilanteissa oikaista, ehdotetaan tästä otettavaksi lakiin erillinen säännös.

12 §. *Takaisinperintä.* Kotihoidon tuki ehdotetaan perittäväksi takaisin vastaavissa tilanteissa kuin lapsilisä eli silloin jos tukea on suoritettu enemmän kuin mihin tuen saajalla olisi ollut oikeus. Tuki voitaisiin ehdotuksen mukaan jättää perimättä, jos se olisi tarkoituksenmukaista tai kohtuullista tuen saajan elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai muut erityiset syyt huomioon ottaen taikka jos takaisinperittävä määrä olisi pieni. Lapsen elatuksen turvaamisesta annetun lain mukaan lapsen elatustuki ja sosiaalihuoltolain mukaan toimeentulotuki voidaan jättää vastaavilla perusteilla takaisinperimättä.

Takaisinperittävä tukea koskevat kuittaus-säännökset ja menettely tuen perimiseksi silloin kun sitä ei vaadittaessa suoriteta, vastaavat muun muassa lapsilisläissa omaksuttua takaisinperintäkäytäntöä.

13 §. *Kunnan ilmoitusvelvollisuus.* Kotihoidon tuen kitkattoman suorittamisen turvaamiseksi ilman eri hakemusta niissä tilanteissa, joissa perhe on muuttanut kunnasta toiseen, ehdotetaan kunnalle säädettäväksi ilmoitusvelvollisuus.

14 §. *Kotihoidon tuen ulosmittauskielto.* Kotihoidon tukea ei ehdotuksen mukaan saisi ulosmitata. Säännös vastaa lapsilisän osalta omaksuttua periaatetta.

15 §. *Asetuksenantovaltuus.* Lain täytäntöönpano ja soveltaminen saattaa vaatia tarkempia ohjeita, jotka ehdotetaan annettavaksi asetuksella.

16 §. *Voimaantulo.* Lain voimaantulosta ehdotetaan säädettäväksi erikseen lailla.

1.2. Laki lasten kotihoidon tuesta annetun lain voimaantulosta

1 §. Laki lasten kotihoidon tuesta ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivästä tammikuuta 1985. Lain mukaiset etuudet koskisivat kaikkia alle kolmevuotiaita lapsia siirtymäkauden jälkeen viimeistään vuonna 1990. Ennen vuotta 1990 tukea on tarkoitus laajentaa asteittain. Vuonna 1985 tukea maksettaisiin kolmi- ja kaksilapsisten perheiden lisäksi perheille, joissa on yksi alle yksi-vuotias lapsi. Vuosina 1986—1989 tukea laajennettaisiin valtion tulo- ja menoarvioesityksen antamisen yhteydessä hyväksyttävän sosiaalihuollon valtakunnallisen suunnitelman mukaisesti.

2 §. Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelua ja valtionosuutta koskevan lain mukaan sosiaalihuollon valtakunnallinen suunnitelma vahvistetaan vuosittain hallituksen tulo- ja menoarvioesityksen yhteydessä. Kuntien on alistettava joulukuun 31 päivään mennessä toteuttamissuunnitelma vahvistettavaksi lääninhallitukselle, jonka on se vahvistettava helmikuun loppuun mennessä.

Lasten kotihoidon tukea koskevan lain mukaisen toiminnan sisällyttäminen sosiaalihuollon valtakunnalliseen suunnitelmaan ja kuntien sosiaali- ja terveydenhuoltoon koskeviin toteuttamissuunnitelmiin edellyttäisi näiden suunnitelmien muuttamista lain tultua vahvistetuksi, mikäli kotihoidon tuki halutaan saattaa suunnittelujärjestelmän piiriin jo vuonna 1985.

Kaikkia kuntia koskevien toteuttamissuunnitelmamuutosten välttämiseksi ehdotetaan, että kotihoidon tuki sisällytettäisiin vasta vuosia 1986—1990 koskevaan sosiaalihuollon valtakunnalliseen suunnitelmaan ja kuntien toteuttamissuunnitelmiin.

3—4 §. Kunnille aiheutuvien lisäkustannusten rahoittamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain nojalla kunnalle suoritettavaa valtionosuutta lasten kotihoidon tukeen korotetaan siirtymäkauteksi. Korotus on vuonna 1985 viisi, vuonna 1986 seitsemän ja vuonna 1987 viisi prosenttiyksikköä.

Korotettu valtionosuus suoritetaan niin kuin edellä mainitun lain 17 §:ssä on säädetty. Valtionosuuden ennakon suorittamista varten kunnan on esitettävä lääninhallitukselle arvio lasten kotihoidon tuen määrästä vuonna 1985 ja siihen tulevasta valtionosuudesta. Ennako suoritetaan arvion mukaisena. Vuosilta 1986—1989 arvio sisällytetään kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon toteuttamissuunnitelmaan. Valtionosuuden lop-

puerän suorittamista varten vuosilta 1986—1989 annettavassa selvityksessä on ilmoitettava erikseen lasten kotihoidon tukena suoritettu määrä.

1.3. Laki lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta

Lasten päivähoidosta annetun lain (36/73) 11 §:n mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Kunnan on lisäksi huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa voidaan antaa lapsen äidinkielenä olevalla suomen, ruotsin tai saamen kielellä. Kunnalle tämän lain mukaan kuuluvista tehtävistä huolehtii sosiaalilautakunta. Lasten päivähoidosta annetun asetuksen mukaan etusija lapsia kunnalliseen päivähoitoon valittaessa on annettava sosiaalisista ja kasvatuksellisista syistä eniten hoitoa tarvitseville lapsille.

Vaikka lasten päivähoidosta annettuun lakiin sisältyy velvoite päivähoidon järjestämiseksi kunnassa esiintyvän tarpeen mukaisesti, ehdotetaan lakiin lisättäväksi kuitenkin lasten kotihoidon tuesta annetussa laissa tarkoitettun lapsen huoltajien valintamahdollisuuden turvaamiseksi vielä erillinen säännös. Tämän mukaan kunnan olisi erityisesti huolehdittava siitä, että alle kolmevuotiaille lapsille voidaan järjestää päivähoitopaikka. Uuden säännöksen mukainen velvoite lasten päivähoitopaikan järjestämiseen alkaa kunkin lapsen kohdalla sen jälkeen, kun perheen sairausvakuutuslaissa tarkoitettuun äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaan oikeuttava aika on päättynyt ja jatkuu, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta. Muilla lapsilla olisi edelleen, kuten aikaisemminkin, mahdollisuus saada päivähoitopaikka voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Lain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 1990. Viimeistään tähän ajankohtaan mennessä kuntien tulee lisätä alle kolmevuotiaiden lasten päivähoitopaikkoja niin,

että vanhempien oikeus hoitomuodon valintaan toteutuu myös päivähoidon osalta.

Nykyisen käytännön mukaan päivähoitopaikkaa haetaan kerran vuodessa, jolloin lapset valitaan hoitoon seuraavaksi toimintavuodeksi. Päivähoitopaikkaa voi hakea ja paikan saada myös kesken toimintakauden. Kun tämän lakiehdotuksen mukaan kunnalla olisi erityinen velvollisuus järjestää päivähoitopaikka alle kolmevuotiaalle lapselle vanhempainrahakauden päätyttyä, on asetuksella tarkoitus säätää yksityiskohtaisemmin hakemusmenettelystä ja noudatettavista määräajoista.

Voimassa olevan lasten päivähoidosta annetun asetuksen mukaan lasten päivähoitoon valintaa koskevasta päätöksestä ei saa valittaa. Kun vanhemmilla tai muilla huoltajilla lasten kotihoidon tuesta annetun lain 1 §:n mukaan on oikeus saada alle kolmevuotiaan lapsen hoidon järjestämiseksi kotihoidon tukea tai kunnallinen lasten päivähoitopaikka, on perusteltua, että valituskielto alle kolmevuotiaan lapsen päivähoitopaikan saamisen osalta kumotaan. Tällöin valitusmahdollisuus lasten kotihoidon tuen ja kunnallisen päivähoitopaikan saamisen kohdalla olisivat vastaavat.

2. Voimaantulo

Tarkoitus on, että ehdotettujen lakien mukaiset etuudet koskisivat kaikkia alle kolmevuotiaita lapsia siirtymäkauden jälkeen vuonna 1990.

Lasten kotihoidon tukea koskeva laki tulisi voimaanpanolain mukaisesti voimaan vuoden 1985 alusta lukien ja lasten päivähoidosta annetun lain muutos 1 päivänä elokuuta 1990, kuitenkin siten, että lainmuutos otettaisiin huomioon jo vuosia 1986—90 koskevilla sosiaalihuollon valtakunnallisissa ja kuntien toteuttamissuunnitelmissa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

lasten kotihoidon tuesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Hoitomuodon valinta

Alle kolmevuotiaan lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla on oikeus saada valintansa mukaan lapsen hoidon järjestämiseksi tämän lain mukaista kotihoidon tukea taikka lasten päivähoidosta annetun lain (36/73) 1 §:n 1 tai 2 kohdassa tarkoitettu kunnan järjestämä päivähoitopaikka.

Lapsen hoidon järjestämiseksi tarvittavasta hoitovapaasta säädetään erikseen.

2 §

Lasten kotihoidon tuki

Lasten kotihoidon tuella tarkoitetaan tässä laissa alle kolmevuotiaan lapsen vanhemmille tai muille huoltajille suoritettavaa taloudellista tukea, johon kuuluu perusosa, sisaruskorotus ja lisäosa.

3 §

Tuen suorittava kunta

Lasten kotihoidon tuen suorittaa se kunta, joka sosiaalihuoltolain (710/82) 3 luvun mukaan on velvollinen järjestämään tuen saajalle sosiaalipalveluja.

4 §

Subde muihin lakeihin

Kunnan tämän lain nojalla suorittamaan lasten kotihoidon tukeen sovelletaan sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annettua lakia (677/82) ja sosiaalihuoltolakia, jollei lailla ole toisin säädetty.

5 §

Perusosa

Perusosan saamisen edellytyksenä on, että perheessä on alle kolmevuotias lapsi, jota ei hoideta lasten päivähoidosta annetun lain 1 §:n 1 tai 2 kohdassa tarkoitettussa kunnan järjestämässä päivähoidossa. Perusosaa ei suoriteta ajalta, jona perheellä on oikeus saada sairausvakuutuslaissa (364/63) tarkoitettua äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa. Jos perheellä ei ole oikeutta edellä tarkoitettuun sairausvakuutuslain mukaiseen etuuteen, ei tukea kuitenkaan suoriteta ennen kuin sairausvakuutuslaissa tarkoitettu aika on päättynyt.

Perusosa kalenterikuukaudessa on yhtä suuri kuin kulloinkin voimassa olevan sairausvakuutuslain mukaisen vähimmäispäivärahan 25-kertainen markkamäärä. Jos kotihoidon tukea ei suoriteta koko kalenterikuukaudelta, maksetaan tukena vähimmäispäiväraha jokaiselta arkipäivältä, joka sisältyy perusosaan oikeuttavaan aikaan.

6 §

Sisaruskorotus

Sisaruskorotuksen saamisen edellytyksenä on, että perheessä on perusosaan oikeuttavan lapsen lisäksi yksi tai useampi 5 §:n 1 momentissa tarkoitettut edellytykset täyttävä lapsi. Jos sisaruskorotusta saava perhe alkaa saada äitiysrahaa, sisaruskorotusta suoritetaan, vaikka perhe saa äitiys-, isyys- tai vanhempainrahaa.

Sisaruskorotuksen määrä korotukseen oikeuttavaa lasta kohti on 20 prosenttia 5 §:n 2 momentissa tarkoitettun perusosan määrästä.

7 §

Lisäosa

Lisäosan saamisen edellytyksenä on, että 5 §:n 1 momentissa tarkoitettua lasta hoitaa pääasiassa

hänen omassa kodissaan jompikumpi hänen vanhemmistaan tai hänen muu huoltajansa ja että perheen nettotulot kuukaudessa eivät ylitä lisäosaan oikeuttavaa rajaa. Jos lisäosaa saava perhe alkaa saada äitiysrahaa, lisäosaa suoritetaan samoin edellytyksin äitiys-, isyys- tai vanhempainrahan saamisaikana.

Lisäosan täysi määrä on 80 prosenttia 5 §:n 2 momentissa tarkoitettusta perusosasta. Täysimääräinen lisäosa myönnetään perheelle, jonka nettotulot ovat enintään 2 000 markkaa kalenterikuukaudessa. Mikäli perheen nettotulot ovat tätä suuremmat, täysimääräistä lisäosaa vähennetään 50 prosentilla siitä määrästä, jolla perheen nettotulot ylittävät 2 000 markkaa kalenterikuukaudessa.

Edellä 2 momentissa tarkoitettua nettotulojen määrää tarkistetaan kalenterivuositain maan yleisessä palkkatasossa tapahtuneiden muutosten johdosta sen palkkaindeksiluvun mukaan, joka vuosittain vahvistetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n soveltamista varten.

Mitä nettotuloilla tarkoitetaan tätä lakia sovellettaessa, säädetään asetuksella.

8 §

Tuen hakeminen ja tuen saaja

Lasten kotihoidon tuki suoritetaan hakemuksen perusteella hakemuksessa tuen saajaksi ilmoitetulle lapsen vanhemmalle tai muulle huoltajalle, jonka huollossa lapsi on. Jos tuen saajasta syntyy epäselvyyttä tuki suoritetaan sille hakemuksessa tuen saajaksi ilmoitetulle henkilölle, joka pääasiallisesti huolehtii lapsen hoidosta ja kasvatuksesta. Jos lapsen hoidosta ja kasvatuksesta huolehtii muu kuin edellä mainittu henkilö, voidaan tuki, milloin siihen on erityistä syytä, suorittaa hänelle.

Kotihoidon tuen saaja on velvollinen ilmoittamaan kunnalle tuen saamisen edellytyksissä tapahtuneista muutoksista.

9 §

Tuen maksaminen

Lasten kotihoidon tukea suoritetaan 5 §:n 1 momentissa tarkoitettujen ajan päättymistä seuraavasta arkipäivästä lukien tai muiden kotihoidon tuen saamisen edellytysten alkaessa.

Tukea ei myönnetä kuukautta lyhyemmältä ajalta. Lisäosa myönnetään enintään vuodeksi kerrallaan. Lisäosaa on kuitenkin tarkistettava

vuoden aikana, jos tuensaajaperheen nettotulojen määrä on olennaisesti muuttunut tai lisäosan määrä osoittautuu olennaisesti virheelliseksi.

Tukea voidaan suorittaa takautuvasti, enintään kuitenkin kuudelta hakemuksen tekemistä lähinnä edeltäneeltä kuukaudelta.

Tukea maksetaan siihen saakka, kun lapsi täyttää kolme vuotta. Tuen maksaminen lakkaa myös silloin, kun alle kolmevuotias lapsi siirtyy kunnalliseen päivähoidon tai tuen saamisen muut edellytykset lakkaavat.

Maksettavan tuen määrä pyöristetään ylöspäin lähimpään markkaan. Jos kotihoidon tukena maksettava erä on pienempi kuin 50 markkaa, ei tukea makseta.

10 §

Tuen maksaminen laitos- ja perhehoidon aikana

Lasten kotihoidon tukea ei makseta yli kolme kuukautta kestävässä jatkuvassa laitoshoidossa tai siihen verrattavassa hoidossa olevasta lapsesta. Laitoshoidolla tai siihen verrattavalla hoidolla tarkoitetaan elatuksen sisältävää kunnan tai kuntainliiton järjestämää sairaala-, laitos- tai perhehoitoa. Lastensuojelulain (683/83) mukaan huostaanotetun lapsen osalta tuen maksaminen lakkaa, kun lapsen hoito ja kasvatusta on järjestetty kodin ulkopuolella.

11 §

Tuen suorittamista koskevan päätöksen oikaiseminen

Jos kotihoidon tuen suorittamista tai määrää koskeva päätös on ilmeisesti perustunut lapsen vanhemman tai muun huoltajan tai heidän edustajansa antamiin virheellisiin tai puutteellisiin tietoihin, voidaan kotihoidon tuki oikaista takautuvasti enintään vuoden ajalta.

12 §

Takaisinperintä

Jos lapsen vanhempi tai muu huoltaja on saanut kotihoidon tukea enemmän kuin mihin hänellä olisi ollut oikeus, voidaan aiheettomasti maksettu tuki periä takaisin. Tuki voidaan kuitenkin jättää osittain tai kokonaan perimättä, jos takaisinperintä tuen saajan elatusvelvollisuus, toimeentuloedellytykset tai muut erityiset syyt huomioon ottaen ei ole tarkoituksenmukaista tai

kohtuullista taikka jos takaisin perittävä määrä on pieni.

Jollei liikaa maksettua kotihoidon tukea saada kuitattua kotihoidon tuen seuraavista maksueristä tai jollei sitä vaadittaessa makseta takaisin, voinninoikeus kunnan esityksestä velvoittaa kotihoidon tuen saajan suorittamaan takaisin liikaa maksetun kotihoidon tuen kunnalle.

13 §

Kunnan ilmoitusvelvollisuus

Kun kunta saa tietoonsa, että tuen saaja, jolle kunta suorittaa kotihoidon tukea, on siirtynyt toiseen kuntaan, kunnan on ilmoitettava siitä sen kunnan sosiaalilautakunnalle, jonne tuen saaja on muuttanut sekä lähetettävä sille kotihoidon tuen myöntämiseen liittyvät päätökset ja muut asiakirjat joko alkuperäisinä tai jäljennöksinä.

14 §

Kotihoidon tuen ulosmittauskielto

Tässä laissa tarkoitettua lasten kotihoidon tukea ei saa ulosmitata.

15 §

Asetuksenantovaltuus

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

16 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään erikseen.

2.

Laki

lasten kotihoidon tuesta annetun lain voimaanpanosta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lasten kotihoidon tuesta päivänä kuuta 1984 annettu laki (/) tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985. Lakia sovelletaan kuitenkin ennen vuotta 1990 siten, että lasten kotihoidon tukea suoritetaan:

1) perheelle, jonka osalta lasten kotihoidon tuesta annetun lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu aika on päättynyt 1 päivänä tammikuuta 1985 tai sen jälkeen ja jossa on:

a) vähintään kolme alle kouluikäistä lasta, joista yksi on alle kolmevuotias; tai

b) vähintään kaksi alle kouluikäistä lasta, joista yksi on alle 1 vuoden 7 kuukauden ikäinen; sekä

2) perheelle, jossa on alle yhden vuoden ikäinen lapsi ja jonka osalta lasten kotihoidon tuesta annetun lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitettu aika on päättynyt 1 päivänä huhtikuuta 1985 tai sen jälkeen.

Tuen maksamista laajennetaan vuosina 1986—1989 sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) 4 §:n nojalla vuosittain hyväksyttävän valtakunnallisen sosiaalihuollon järjestämistä koskevan suunnitelman mukaisesti siten, että tukea suoritetaan lasten kotihoidon tuesta annetun lain mukaisessa laajuudessa viimeistään vuonna 1990.

Tukea maksetaan siihen saakka kun lapsi täyttää edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettua iän. Tuen maksaminen loppuu 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa myös silloin kun perheen muu kuin tukeen oikeuttava lapsi aloittaa koulun käynnin.

Lasten kotihoidon tuesta annetun lain 1 §:ää sovelletaan lasten kotihoidon tukea ja lasten päivähoitopaikkaa koskevan valinta-oikeuden osalta kuitenkin vasta tuen suorittamisen laajennuttua koskemaan kaikkia alle kolmevuotiaita lapsia.

Ennen lasten kotihoidon tuesta annetun lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 2 luvun säännöksiä sovelletaan ensimmäisen kerran lasten kotihoidon tuesta annetussa laissa tarkoitettuun toimintaan vuosia 1986—1990 koskevaa sosiaalihuollon valtakunnallista suunnitelmaa laadittaessa ja hyväksyttäessä sekä toteuttamissuunnitelmia laadittaessa ja vahvistettaessa.

3 §

Siitä poiketen, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 16 §:ssä on säädetty, suoritetaan kunnalle lasten kotihoidon tuesta aiheutuviin kustannuksiin valtionosuus korotettuna

- 1) vuodelta 1985 5,0 prosenttiyksiköllä;
- 2) vuodelta 1986 7,0 prosenttiyksiköllä; sekä
- 3) vuodelta 1987 5,0 prosenttiyksiköllä

4 §

Siitä poiketen, mitä sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 17 §:n 10 kohdassa on säädetty, lasten kotihoidon tuesta annetussa laissa tarkoitettuun toimintaan suoritetaan valtionosuuden ennako vuodelle 1985 hakemuksen perusteella siten kuin kuntien ja kuntainliittojen valtionosuuksista ja -avustuksista annetun lain (35/73) 18 §:n 3 momentissa on säädetty.

5 §

Tarkempia säännöksiä tämän lain täytäntöönpanosta ja soveltamisesta annetaan tarvittaessa asetuksella.

6 §

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1985.

3.

Laki**lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti lisätään lasten päivähoidosta 19 päivänä tammikuuta 1973 annettuun lakiin (36/73) uusi näin kuuluva 11 a §:

11 a §

Sen lisäksi, mitä 11 §:ssä on säädetty, kunnan on huolehdittava siitä, että sen ajan päätyttyä, jona sairausvakuutuslaissa (364/63) tarkoitettua äitiys-, isyys- ja vanhempainrahaa voidaan suorittaa, lapsen vanhemmat tai muut huoltajat voivat saada lapselle valintansa mukaan 1 §:n 1 tai 2 kohdassa tarkoitettun kunnan järjestämän päivähoitopaikan tai lasten kotihoidon tuesta annetun lain (/) mukaista tukea siihen saakka, kunnes lapsi täyttää kolme vuotta. Päivähoitoa on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä lapsen vanhempien tai muiden huoltajien toivomassa muodossa.

Asetuksella säädetään hakumenettelystä sekä määräajasta, jonka kuluessa lapsen vanhempien tai muiden huoltajien on haettava lasten päivähoitopaikkaa.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 1990.

Kunnan on vuosina 1985—1989 sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain (677/82) 7 §:n nojalla laadittaviin toteuttamissuunnitelmiin sisällytettävä saman lain 8 §:n edellyttämät toimenpiteet tässä laissa tarkoitettujen hoitopaikkojen järjestämiseksi.

Helsingissä 12 päivänä lokakuuta 1984

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri Vappu Taipale

